

I. SOLFEDŽO AINEKAVA (490.t.)

Ainekava eesmärk

- Professionaalse muusikahariduse omandamiseks ettevalmistamine
- Õpetuse eesmärgiks on arendada õpilastes sisemist kuulmist, intonatsiooni täpsust, lauluoskust, muusikalist kirjaoskust, analüüsivõimet.
- Oskuslik muusikateoreetiliste teadmiste kasutamine pillimängus ja selle tulemusena oskus interpreteerida ning lahtimõtestada erinevate ajastute heliloojate loomingut

Põhiõppe õppekoraldus

Solfedžo(*rühmatund*) on õppeaine, mis on kõikide pillide jaoks kohustuslik

Õppeaja kestvus on 7 õppeaastat. Õppeaeg kestab 35 nädalat õppeaastas.

Tunni pikkus on 45 minutit, tunnid toimuvad 2 korda nädalas.

Põhiõppes korraldatakse õppeprotsessi astmeliselt:

- noorem aste I-IV õppeaasta
- vanem aste V-VI õppeaasta

Noorema astme ja vanema astme lõpetamisel on lõpueksamid

Aine õpetamise käigus tuleks arendada järgmisi oskusi:

I. Laulmine.

1. Laulmiseks vajalikud algteadmised: hingamine, fraseerimine, intonatsiooni puhtus, väljendusrikkus.
2. Astmetaju arendamine. Astmete tabamine astmetabelil: noodinimedega, vabalt valitud, silbil, astmenumbritega ja/või astmenimedega. Laulmine noodijoonestikult rändnoodi järgi.
3. Heliredeli laulmine: tervikuna, tetrakordide kaupa, erinevates taktimõõtudest, rütmiseeritult, kaanonina.
4. Solfedžeerimine. Harjutuste laulmine sõnadega ja/või noodinimedega. Õpitud harjutuse transponeerimine. Õpitud harjutuse laulmine peast. Tundmatu harjutuse laulmine. Taktiviipamise skeemid.
5. Mitmehäälsuse arendamine. Eelharjutused õpitud astmetega. Heliredelid intervallides (terts, seksti jne.). Intervallide laulmine kahehäälselt. Akordide laulmine 3-4 häälselt. Järgnevuste laulmine. Mitmehäälsed harjutused (sh. kaanonid). Saatega laul.

II. Rütm.

Rütmis liikumine. Rütmsilpide omandamine. Rütmiharjutused ühele ja kahele käele. Rütmi koputamine koos taktiviipamisega. *Ostinato* rütmid – laulusaatega. Saaterütm laulule. Rütmi kaanon. Lihtsamad rütmipartituurid.

III. Suuline analüüs.

Rütmianalüüs. Meloodiaanalüüs. Vormianalüüs. Laadi ja/või helistiku analüüs. Intervallide analüüs. Akordide analüüs. Dünaamika analüüs.

IV. Diktaat.

Meloodiline diktaat. Rütmidiktaat. Mäludiktaat. Kiirusdiktaat astmete tabamiseks. Kahehääline diktaat.

V. Improvisatsioon.

1. Meloodia improvisatsioon: antud tekstile, läbivõetud teemale (astmed, helistik, akord jne.), antud rütmile.
2. Rütmi improvisatsioon: õpitud taktimõõdus, teatud rütmigruppidega, õpitud meloodia saateks, lihtsamad rütmipartituurid.
3. Saate improvisatsioon: bass antud meloodiale, teine hääl antud meloodiale, põhikolmkõlade bassi saade.

VI. Itaaliakeelsed oskussõnad.

Tempode nimetused. Tempomuutused. Dünaamika. Iseloomu väljendavad sõnad. Nurkulgudesse paigutatud materjal on ette nähtud neile, kes vajavad mahukamat ainekava. Läbivõetud teemade süvendamine ja kinnistamine jätkub igal järgmisel õppeaastal kuni lõpuklassini. Loetletud metoodilisi vihjeid võib omavahel kombineerida, varieerida, soovi korral täiendada.

II. NOOREM ASTE

• I õppeaasta

Põhieesmärk: Rütmiõpetus. Laaditaju arendamine. Duur ja moll.

Nõuded:

III. Meetrum ja rütm.

Rõhulised ja rõhutud taktiosad. Takt ja taktijoon. Taktidesse jaotamine. Lõpujoon.

Kordamismärk II: :II. Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4=♩. Taktiviipamise skeemid.

Noodivältused ja pausid:

Tervenoot

Poolnoot

Veerandnoot

Tervepaus

Poolpaus

Veerandpaus

Kaheksandiknoot

Kuueteistkümnendiknoot

Rütmid

Eeltakt

Kaheksandikpaus

Kuueteistkümnendikpaus

IV. Noodikirja algteadmised.

Noodijoonestik ja abijooned. Nootide asukohad noodijoonestikul. Noodivarte õigekiri. Pauside kirjutamine. Viuli- ja bassivõti. Noodinimetused: silp- ja/või tähtnimetused.

V. Helistikud.

Laadid: duur ja moll. Astmed ja astmetaju väljaarendamine. Helistikud. Duurid C, F, G, D ja loomulikud mollid a, d, e. [Tutvuda a- molli 3 liigiga]. Paralleelhelistikud. I astme (toonid) kolmkõla. Juhtheli. Märgid: diees <, bemoll =, bekaar >. Eakohased 1- ja 2-häälsed laulud, harjutused, kaanonid. Transponeerimine. Meloodia ja rütmi arendusvõtted (kordamine, sekvents, varieerimine, helile tuginemine jne.) Improvisatsioon.

VI. Diktaat.

Suuline ja kirjalik mälu- ja rütmidiktaat. Pikkus 2-4 takti.

VII. Tempo ja dünaamika mõiste.

VIII. Rütmika.

Liikumisega (rütmikaga, tantsuga, pantomiimiga jms.) seotud mõisteid ja vastavate võtete harjutamine. Muusika kuulamine ja analüüs.

• II õppeaasta

Põhieesmärk: Molli kolm liiki – loomulik, harmooniline, meloodiline.

Intervallidega tutvumine.

Nõuded:

I. Rütm ja taktimõõt.

Punkt noodi järel.

Punkteeritud rütmid

[Taktimõõt 3/8 ja lihtsamad rütmid selles taktimõõdus:]

II. Helistikud.

Kahe märgiga duur- ja moll-helistikud. Molli 3 liiki (kuju): loomulik, harmooniline, meloodiline. Toon ja pooltoon. Heliredeli ehitus. Püsivad ja püsimatud astmed. Püsimatute astmete lahendamine püsivaisse. Lahendamise mõiste. Tutvumine põhiastmete (I, IV, V) kolmkõladega ja nende laulmine duuris ja harmoonilises mollis. Laulud ja harjutused. Transponeerimine ja improvisatsioon.

III. Intervallid.

Tutvumine intervallidega p.1, p.8, p.5, p.4, s.2, v.2, s.3, v.3.

IV. Diktaat.

Lihtne suuline ja kirjalik diktaat (4-8 takti) duuris ja mollis. Rütmidiktaat kuni 4 takti.

V. Rütmika.

Tutvumine erinevate tantsurütmidega (eesti rahvatantsud, polka, valss, menuett, masurka jt.).

• III õppeaasta

Põhieesmärk: Lihtintervallid. Akordiõpetuse algus.

Nõuded:

I. Rütm ja taktimõõt.

3/8 taktimõõt. Lihtsamad rütmid ja pausid selles taktimõõdus. Grupeerimine. Taktiviipamine.

II. Helistikud.

Kolme märgiga duur- ja moll- helistikud. Toonika kolmkõla ja pöörded: I, I₆, I₆₄; tähistus duuris: T, T₆, T₆₄; tähistus mollis t, t₆, t₆₄. Kolmkõla helide nimetused: priim, terts, kvint. Funktsionaalsuse mõiste. Toonika (I astme) kolmkõla (T, t). Subdominant (IV astme) kolmkõla (S, s). Dominant (V astme) kolmkõla (D). Põhikolmkõlade ehitamine ja laulmine (duuris ja harmoonilises mollis). Saate leidmine põhiastmetega.

III. Intervallid.

v.6, s.6, v.7 V astmelt lahendusega s.3 duuris ja v.3 mollis. s.7 I astmelt lahendusega p.8. Lihtintervallide pöörded. Suurus toonides. Intervallide ehitamine antud noodist üles ja/või alla.

IV. Diktaat.

Suuline ja kirjalik meloodiline diktaat (4-8 takti). Rütmidiktaat kuni 4 takti.

• IV õppeaasta

Põhieesmärk: Akordide ehitamine ja laulmine duuris ning harmoonilises mollis: toonika kolmkõla pöörded, põhikolmkõlad põhikujus D lahendusega.

Nõuded:

I. Rütm ja taktimõõt.

Taktimõõt 6/8 (3/8 +3/8) ja viipamise skeem. [6/8 taktimõõt skeemina 2/8 +4/8 +2/8 eesti regilauludes.] [Triool ja süngoop ♪♪♪.]

II. Helistikud.

Nelja märgiga duur- ja moll- helistikud.

III. Intervallid.

<2 harmoonilises mollis.

IV. Akordid.

Dominantseptakord D₇ (V₇) lahendustega duuri ja molli. [Lihtsate 3 häälsete järgnevuste kuulamine ja laulmine.]

V. Diktaat.

Meloodiline diktaat duuris ja mollis 8 takti. Rütmidiktaat 4 takti.

• NOOREMA ASTME LÕPUEKSAM

Kirjalik.

1. Diktaat 2/4 või 3/4 taktimõõdus (8 takti). Kirjutamine aeg 15 - 20 minutit. Mängitakse 8 – 10 korda.
2. Rütmidiktaat (4 takti) 2/4 või 3/4 taktimõõdus. Mängitakse 3 – 4 korda.
3. Kõla järgi määramine. Harmoonilised ja/või meloodilised lihtintervallid. Kolmkõla ja pöörded (harmoonilised kujul). V₇ lahendamine duuri ja/või molli. Õpitud laadi äratundmine.
4. Ehitamine. Antud noodist (üles või alla) intervalli ehitamine. Antud intervalli määramine. Antud helistikus põhikolmkõlade ja toonika kolmkõla pöörete ehitamine. Antud akordi ja helistiku määramine. Antud helistikus V₇ ehitamine ja lahendamine, helistiku määramine. Antud noodist (üles) V₇ ehitamine ja lahendamine, helistiku määramine. Heliredeli ehitamine.

Suuline.

1. Antud helistikus heliredeli, toonika kolmkõla ning pöörete laulmine.
 2. Antud helistikus põhikolmkõlade ja V₇ laulmine koos lahendusega.
 3. Tundmatu harjutuse laulmine.
- [4. Aasta jooksul õpitud harjutuse laulmine.]

IX. VANEM ASTE

• V ÕPPEAASTA

Põhieesmärk: Suurendatud ja vähendatud intervallid. Põhikolmkõlade pöörded duuris ja mollis. Kolmehäälnene järgnevus.

Nõuded:

I. Rütm ja taktimõõt.

6/8 taktimõõt. Rütmigrupid kuueteistkümnendiknootidega. Grupeerimine. Sünkoop, triool . [Pide lihtsamad variandid .]

II. Helistikud.

Viie märgiga duur- ja moll- helistikud.

III. Intervallid.

Lihtintervallide ehitamine ja laulmine antud noodist üles ja alla (kordamine). Dissoneerivad intervallid lahendustega duuris ja harmoonilises mollis <4IV astmelt lahendusega v.6, s.6, >5VII astmelt lahendusega s.3, v.3; harmoonilises mollis >7VII astmelt lahendusega p.5, <2VI astmelt lahendusega p.4.

IV. Akordid.

Põhikolmkõlade pöörded ja nende lahendamine helistikus:

I	V ₆	I	I ₆	V ₆₄	I ₆	I ₆₄	V	I ₆₄
I	IV ₆₄	I	I ₆	IV	I ₆	I ₆₄	IV ₆	I ₆₄

>VII lahendusega duuris ja harmoonilises mollis. Kadentsid: lihtkadentsid – autentne (I V I) ja plagaalne (I IV I); lihtkadentsi esimene (I IV V I) ja teine kuju (I IV K₆₄ V I). Harmoonilised järgnevused 4 takti; esimesel poolaastal

kolmehäälselt; teisel poolaastal neljahäälselt. [Dominantseptakordi pöörded lahendusega duuris ja mollis.]

V. Diktaat.

8 takti.

• VI ÖPPEAASTA

Põhieesmärk: Harmooniline duur. Dominantseptakordi pöörded lahendustega duuris ja mollis. Neljahäälsed järgnevused.

Nõuded:

I. Rütm taktimõõt.

Pidega rütmid [keerukamad variandid].
6/8 taktimõõdus punkteeritud rütmid. Taktimõõdud $2/2 = \zeta$, $3/2$. Taktimõõt $6/4$.

II. Helistikud.

Kuue märgiga duurid ja mollid. Harmooniline duur. Kromaatilised läbiminevad ja abihelid. Mõisted: kaldumine ja modulatsioon.

III. Intervallid.

Harmoonilises duuris $<2VI$ astmelt lahendusega p.4; $>7VII$ astmelt lahendusega p.5. Ehitamine ja laulmine.

IV. Akordid.

Põhikolmkõlad harmoonilises duuris. Dominantseptakordi pöörded lahendusega duuris ja harmoonilises mollis: I pööre (V_{65}) lahendusega toonikasse T, t (I); II pööre (V_{43}) lahendusega toonikasse T, t (I); III pööre (V_2) lahendusega toonika sekstakordi $T_6, t_6, (I_6)$. Neljahäälsete harmooniliste järgnevuste (4 – 8 takti) kuulamine ja laulmine. [Juhtseptakordide ehitamine ja lahendamine duuris ja harmoonilises mollis.]

V. Diktaat.

[Üksikute kromaatiliste abi- ja läbiminevate helidega.]

• VII ÖPEAASTA

Põhieesmärk: Septakordide ehitamine ja lahendamine.

Nõuded:

Rütm taktimõõt.

Sünkoop ♪ ♪. Keerukamad sünkoobid ja pided .
Segataktimõõt. Vahelduvtaktimõõt.

Laadid.

Seitsme märgiga duur- ja moll- helistikud. Diatoonilised laadid. Kromaatilise duuri ja molli õigekiri.

Intervallid.

Kõikide läbivõetud intervallide kordamine eksamiks.

Akordid.

Väike VII₇ põhikujus, lahendusega duuri; >VII₇ põhikujus, lahendusega duuri ja molli. Katkestatud kadentsiga tutvumine V, VI. [Harmonilises mollis <III lahendusega t₆ (I₆).] [Harmonilises duuris <VI lahendusega T₆₄ (I₆₄).]

Diktaat.

Ühe- ja kahehäälneline.

• LÕPUEKSAM

Kirjalik (kestvus u.60 min.)

1. Diktaat 2/4, 3/4, 4/4, 3/8 või 6/8 taktimõõdus.
2. Intervallide ja akordide kuulamine harmooniliselt koos lahendustega (8 – 10).
3. Intervallide ja akordide ehitamine ning lahendamine antud helistikus või antud noodist ja intervallide ning akordide määramine koos lahendusega (8 – 10).
4. Harmooniline järgnevus duuris või mollis 8 takti.
5. Soovi korral diatoonilise laadi või kromaatilise heliredeli või paljumärgilise molli ehitamine.

Suuline

1. Tundmatu harjutuse laulmine (transponeerimine).
2. Akordide laulmine õpetaja valikul. Kas
 - a) juhtseptakord ja dominantseptakordi pööre lahendusega antud helistikus või
 - b) 4–6 akordist koosnev kadentsiaalne järgnevus õpetaja poolt antud akorditähistuse järgi.
3. Soovi korral loomuliku, harmoonilise ja meloodilise molli laulmine.

• LISAASTE

1. Liittaktimõõdud.

2. Laadid. Kromaatiline duur ja moll. Diatoonilised laadid. Pentatoonika. Vahelduv laad. Modulatsioon ja kaldumine. I järgu sugulushelistikud.

3. Intervallid. Harmooniline duur <4VI astmelt s.6; >5II astmelt v.3. Loomulikus mollis <4VI astmelt v.6; >5II astmelt s.3.

4. Akordid. Harmonilises duuris <VI T₆; >II T₆. Loomulikus mollis >II t₆. Harmonilises mollis <III t₆. II₇ septakord ja juhtseptakordid ning nende pöörded.

5. Diktaat. 1 – 2- häälneline (kromaatilised helid, kaldumine, modulatsioon).

Kui lisaastme õpilasel on edaspidi kavas jätkata õpinguid mujal, tuleb solfedžo ainekava koostamisel silmas pidada vastava õppeasutuse sisseastumiskatsete nõudeid. Individuaalselt programmi võib rakendada ka muul erijuhul.